

ORIGINAL ARTICLE

Meta-analysis of the role of social indicators in academic achievement

Marziye Eskandaripour¹(ORCID: 0000000161964725), Javad Mesrabadi²(ORCID: 0000000177172298), Masoud Baghbani³(ORCID: 0009000675844891)

1. Student of Educational Psychology, Shahid Madani University of Azerbaijan, Tabriz, Iran

2. Professor, Department of Educational Psychology, Shahid Madani University of Azerbaijan, Tabriz, Iran

3. PhD student in Educational Psychology, Shahid Madani University of Azerbaijan, Tabriz, Iran

Correspondence:

Ahmad Ghazanfari

Email:

marziye.eskandaripour1987@gmail.com

Received: 19/Dec/2023

Accepted: 14/Feb/2024

How to cite:

Eskandaripour, M., Mesrabadi, J, Baghbani, M (2024). Meta-analysis of the role of social indicators in academic achievement. *SocialCognition*, 13(25), 141-157. doi: 10.30473/sc.2025.72324.3011

ABSTRACT

This research was conducted with the aim of quantitatively combining researches in the field of relationship between social growth indicators and academic achievement using meta-analysis method. Also, determining the role of variables such as types of social growth indicators, dependent variable, place of research, the gender and age of subjects on this relationship was another goal of this meta-analysis. According to the entry criteria, 42 primary studies were analyzed. After removing an outlier effect size based on the results of the funnel plot, the summery effect size between these two variables was equal to 0.33. Also, heterogeneity analysis showed the possible role of moderating variables on the relationship between these two constructs. Social capital and social support had a larger effect size than other indicators in the relationship between social growth indicators on academic achievement. In relation to the dependent variable, using the GPA of literature and math courses as the dependent variable had a greater effect than using the overall academic GPA as the dependent variable. It was also found that the effect size of research implementation in school is not much different from research implementation in university. In relation to gender, it was also found that the effect size of the relationship between social growth indicators and academic achievement is slightly higher in men than in women. Also, the effect sizes of the relationship between the two mentioned variables increase with the age of the examinees.

KEYWORDS

Academic Achievement, Effect Size, Meta-analysis, Social Growth Indicators

«مقاله پژوهشی»

فرا تحلیل نقش شاخص‌های اجتماعی در پیشرفت تحصیلی

مرضیه اسکندری پور^۱ (ارکید: ۰۰۰۰۰۰۰۱۶۱۹۶۷۲۵)، جواد مصرا بادی^۲ (ارکید: ۰۰۰۰۰۰۰۱۷۷۱۷۲۲۹۸)، مسعود باغبانی^۳ (ارکید: ۰۰۰۹۰۰۰۶۷۵۸۴۴۸۹۱)

چکیده

این پژوهش با هدف ترکیب کمی پژوهش‌ها در حوزه رابطه بین شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی با استفاده از روش فراتحلیل انجام شد. همچنین تعیین نقش متغیرهای تعدیل کننده همچون انواع شاخص‌های رشد اجتماعی، متغیر وابسته، محل انجام پژوهش، جنسیت و سن آزمودنی‌ها بر این رابطه از دیگر اهداف این فراتحلیل بود. بر طبق ملاک‌های ورودی و خروجی ۴۲ مطالعه اولیه مورد تحلیل قرار گرفتند. پس از حذف یک اندازه اثر پرت بر اساس نتایج نمودار کیفی، اندازه اثر ترکیبی بین این دو متغیر برابر با ۰/۳۳ به دست آمد. همچنین تحلیل‌های ناهمگنی نشان از نقش احتمالی متغیرهای تعدیل کننده بر روابط بین این دو سازه داشت. سرمایه اجتماعی و حمایت اجتماعی دارای اندازه اثر بزرگ‌تری نسبت به سایر شاخص‌ها در رابطه بین شاخص‌های رشد اجتماعی بر پیشرفت تحصیلی بودند. در رابطه با متغیر وابسته، استفاده از معدل دروس ادبیات و ریاضی به عنوان متغیر وابسته اندازه اثر بیشتری نسبت به استفاده از معدل کل تحصیلی به عنوان متغیر وابسته داشت. همچنین مشخص شد که اندازه اثرهای اجرای پژوهش در مدرسه تفاوت چندانی با اجرای پژوهش در دانشگاه ندارد. در ارتباط با جنسیت نیز مشخص شد که اندازه اثرهای رابطه بین شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی در مردان اندکی بالاتر از زنان است. همچنین با افزایش سن آزمونی‌ها اندازه‌های اثر رابطه بین دو متغیر مذکور افزایش می‌یابد.

واژه‌های کلیدی

شاخص‌های رشد اجتماعی، پیشرفت تحصیلی، فراتحلیل، اندازه اثر

۱. دانشجوی روانشناسی تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران
۲. استاد گروه روانشناسی تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران
۳. دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

نویسنده مسئول:

احمد غضنفری

رایانامه:

marziye.eskandaripour1987@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۲۸

استناد به این مقاله:

اسکندری پور، مرضیه، مصرا بادی، جواد، باغبانی، مسعود. (۱۴۰۳). فراتحلیل نقش شاخص‌های اجتماعی در پیشرفت

تحصیلی. شناخت اجتماعی، ۱۳(۲۵)، ۱۴۱-۱۵۷.

doi:10.30473/sc.2025.72324.3011

مقدمه

امروزه پیشرفت تحصیلی^۱ دانش‌آموزان و دانشجویان جزو مسائل پراهمیت در هر نظام آموزشی محسوب می‌شود و از سوی نظریه‌پردازان، محققان و متخصصان آموزشی مورد توجه بسیار قرار می‌گیرد. در هر نظام آموزشی میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان یکی از شاخص‌های مهم برای موفقیت در فعالیت‌های علمی و جلوه‌ای از وضعیت تحصیلی و کیفیت نظام آموزشی است. همانطور که پیشرفت تحصیلی اهمیت گسترده‌ای در آموزش دارد معانی و تعاریف گسترده‌ای را نیز در بر می‌گیرد. پیشرفت تحصیلی شامل نمرات، توانایی‌ها و مهارت‌های مختلفی است که دانش‌آموزان و دانشجویان در محیط‌های تحصیلی به دست می‌آورند (مکنامارا و بورگوین^۲، ۲۰۲۳)، و همچنین تأثیرات این دستاوردها بر یادگیری و رشد آنها در آینده را اندازه‌گیری می‌کند (لو، زنگ، بائو و زو^۳، ۲۰۱۹). پیشرفت تحصیلی توانایی دستیابی به انجام وظایف مدرسه یا دانشگاه است که می‌تواند به طور کلی یا خاص به یک موضوع ویژه تمرکز داشته باشد و در واقع پیشرفت تحصیلی به طور کلی نتایج یادگیری دانشجو و دانش‌آموز را نشان می‌دهد (کوالرمانی و اهیروا^۴، ۲۰۱۸)، ولی تعریف و درک پیشرفت تحصیلی به دلیل پیچیدگی و گستردگی آن متفاوت است و اغلب در ابعاد و جنبه‌های مختلفی دسته‌بندی و توضیح داده می‌شود. از طرفی، پیشرفت تحصیلی را به عنوان عملکرد و نتایج دانش‌آموزان در محیط‌های تحصیلی ساختار یافته می‌توان درک کرد که شامل عملکرد آنها در کلاس‌های درس، نتایج امتحانات، تکمیل تکالیف و شرکت در فعالیت‌های فوق‌برنامه آموزشی است (وانگ^۵ و موسوی، ۲۰۲۳) و از طرف دیگر پیشرفت تحصیلی را از طریق نتایج آزمون استاندارد، دستاوردهای مقالات پژوهشی و مشارکت در پروژه‌های تحقیقاتی (زو، ژائو، لیو، ژو و کوگو^۶، ۲۰۲۳) و سایر معیارهای ارزیابی توانایی‌ها و دستاوردهای تحصیلی می‌توان اندازه‌گیری

کرد. تسلط دانش‌آموزان بر دانش و مهارت‌های تحصیلی و همچنین رشد و پیشرفت آنها در طول فرایند یادگیری نیز نشان‌دهنده پیشرفت تحصیلی است (رمضان، بی بی و خان^۷، ۲۰۲۳).

با توجه به تعاریف اخیر (زو، ژائو، لیو، ژو و کوگو، ۲۰۲۳؛ رمضان، بی بی و خان، ۲۰۲۳) متوجه می‌شویم، پیشرفت تحصیلی تنها شامل پیشرفت و درک و تسلط بر موضوعات درسی نیست و شامل ابعاد دیگری همچون ارزیابی توانایی‌ها و پتانسیل تحصیلی آنها نیز می‌باشد. علاوه بر این پیشرفت تحصیلی را می‌توان از طریق عملکرد کلی دانش‌آموزان و دانشجویان در مدرسه و دانشگاه و همچنین زندگی اجتماعی سنجید که شامل رشد توانایی‌های رهبری، مهارت‌های کار تیمی، مسئولیت اجتماعی و سایر ابعاد زندگی اجتماعی می‌شود. بنابراین پیشرفت تحصیلی نه تنها نشان‌دهنده توانایی‌های تحصیلی دانش‌آموختگان است بلکه رشد و پیشرفت آنها در دانشی فراگیرتر است (یو، کریکس و سالملا-آرو^۸، ۲۰۲۳؛ وربری، هورن استرا، ماس و وینگاردز^۹، ۲۰۲۳) که دربرگیرنده سایر ابعاد از رشد و پیشرفت آنهاست که بازتابی از رشد اجتماعی^{۱۰} آنها نیز می‌باشد.

رشد اجتماعی مهم‌ترین جنبه وجود هر شخص است که نه فقط در سازگاری با اطرافیان موثر است که هم اکنون با آنان سرو کار دارند، بلکه در میزان موفقیت و پیشرفت تحصیلی نیز تأثیر دارد. این جنبه از رشد یک کیفیت پیوسته است و به تدریج به کمال می‌رسد (کریمی زیوه، ۱۳۹۲). رشد اجتماعی شامل تحول مثبت در روابط میان خود و دیگران بوده و همچون سایر جنبه‌های رشد متأثر از طبیعت، آموزش و پرورش است. پیشرفت در زمینه رشد اجتماعی دستیابی به سطحی از مهارت در روابط اجتماعی را در پی دارد که افراد را قادر به زندگی سازگارانه با دیگران می‌نماید (زلوگر، کریسمن، چپو و استایر^{۱۱}، ۲۰۱۹). در مسیر رشد اجتماعی افراد با محیط پیرامون خود و افراد حاضر در آن ارتباط برقرار می‌نمایند و از این طریق

7. Ramzan, Bibi, & Khunsa

8. Yu, Kreijkes, & Salmela-Aro

9. Verbree, Hornstra, Maas, & Wijngaards-de Meij

10. Social Development

11. Zellweger, Chrisman, Chua, & Steier

1. Academic Achievement

2. Macnamara & Burgoyne

3. Luo, Zeng, Bao & Xu

4. Kewalramani & Ahirwar

5. Wang

6. Xu, Zhao, Liew, Zhou & Kogut

مهارت‌ها و توانایی‌های اجتماعی خود را بهبود می‌بخشند (براون، فورسیس و برسلوت^۱، ۲۰۱۴). امروزه داشتن مهارت‌های اجتماعی، رکن لازم و اساسی زندگی اجتماعی بوده و فقدان آن می‌تواند باعث آسیب‌های فردی و اجتماعی در حیطه‌های متفاوت شغلی، تحصیلی و حتی خانوادگی شود (فاتحی زاده، نصر اصفهانی و فتحی، ۱۳۹۳). مهارت‌های اجتماعی مجموعه‌ای از توانایی‌ها هستند که به دانش‌آموز این امکان را می‌دهد روابط اجتماعی مثبت و مفید را آغاز و حفظ نماید (ویبروفسکی، متیو و کیتسانتاس^۲، ۲۰۱۷). از آنجایی که نقص در مهارت‌های اجتماعی می‌تواند تأثیرات عمیقی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد بسیاری از صاحب‌نظران نیاز به آموزش مهارت‌های اجتماعی و در نتیجه آن رشد اجتماعی را به عنوان بخشی از برنامه‌ریزی مدارس ضروری می‌دانند (هالاهاان و همکاران، ۱۴۰۱).

پژوهش در حوزه شاخص‌های اجتماعی همواره مورد توجه پژوهش‌گران بوده است و با توجه به اهمیت اثرگذاری شاخص‌های رشد اجتماعی که شامل مواردی همچون مهارت اجتماعی، سازگاری اجتماعی، سرمایه اجتماعی، حمایت اجتماعی و ... است، بر پیشرفت و عملکرد تحصیلی، تلاش‌های فراوانی در راستای تبیین رابطه این دو صورت گرفته است. مرور پیشینه پژوهشی و مطالعات صورت گرفته در این زمینه گویای وجود رابطه بین شاخص‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی و یا عملکرد تحصیلی بوده است. بیشتر پژوهش‌های انجام شده به صورت همبستگی و تعداد کمی از آنها علی-مقایسه‌ای و آزمایشی هستند. در نتایج به دست آمده از پژوهش‌های همبستگی، همواره نتایج مثبت و معنادار بین این دو متغیر ذکر شده است (احراری، نجفی و محمدی فر، ۱۳۹۷). در پژوهش‌های هال و دیپرنا^۳ (۲۰۱۷)، و آکپان، اوجیناکا و اکانم^۴ (۲۰۱۰)، نشان داده‌اند که مهارت‌های اجتماعی، میانجی قوی برای سطح پیشرفت تحصیلی است و کودکانی که در مهارت‌های اجتماعی خود مشکل دارند در معرض خطر مشکلات عاطفی-اجتماعی و عملکرد

تحصیلی ضعیف قرار دارند. یافته‌های محسنی حمیدالله (۲۰۱۱) به نقل از رادمنش و سعدی‌پور (۱۳۹۶) نشان داد آموزش مهارت‌های اجتماعی در کاهش رفتارهای نامناسب دانش‌آموزان دبیرستانی از طریق بهبود شایستگی اجتماعی باعث بهبود عملکرد تحصیلی می‌گردد. کاشفی، ارشد و بدری (۱۳۹۹) در مطالعه‌ای که به صورت تجربی انجام دادند از تأثیر برنامه یادگیری اجتماعی بر پیشرفت تحصیلی گزارش دادند و محمدی، درتاج و کیامنش (۱۳۹۸) نیز آموزش مهارت‌های اجتماعی را بر روی عملکرد و پیشرفت تحصیلی اثربخش عنوان کردند.

با مرور پیشینه پژوهشی مشخص شد که پژوهشی با رویکرد فراتحلیلی در ارتباط با روابط بین شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی چه در داخل و چه خارج از کشور صورت نگرفته است. تعدد پژوهش‌های انجام شده در زمینه شاخص‌های رشد اجتماعی و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی و نبود بررسی فراتحلیلی در این مورد ضرورت انجام فراتحلیل به منظور رسیدن به چشم‌اندازی نسبتاً جامع از یافته‌های پژوهشی در این زمینه را نمایان می‌سازد. اولین سؤالی که این فراتحلیل به آن پاسخ می‌دهد این است که اندازه اثر ترکیبی شاخص رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی چقدر است؟ همچنین در این فراتحلیل تلاش می‌شود به این سؤال پاسخ داده شود که نقش متغیرهای تعدیل‌کننده بر روابط رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی چگونه است؟ نتایج این پژوهش به جمع‌بندی یافته‌های پراکنده در این موقعیت پژوهشی کمک می‌کند و دیدگاه جدیدی به روی محققان این حوزه در مورد متغیرهای تعدیل‌کننده باز می‌کند. همچنین یافته‌های این فراتحلیل، گزاره‌های لازم را برای نظریه‌پردازی در این زمینه را فراهم می‌کند و از لحاظ روش‌شناسی نیز این فراتحلیل به‌عنوان اولین پژوهش جامع این حوزه در ارتباط با پژوهش‌های داخلی قابل توجه است.

3. Hall & DiPerna

4. Akpan, Ojinnaka & Ekanem

1. Brown, Forsyth, & Berthelot

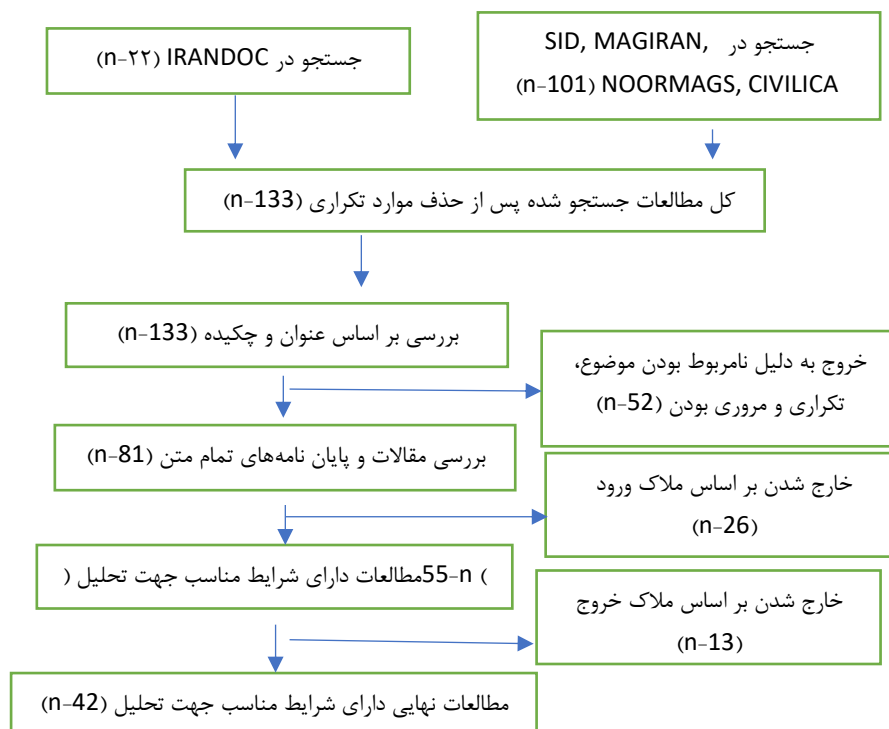
2. Wibrowski, Matthews, & Kitsantas

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش با توجه به هدف اصلی تحقیق یعنی ترکیب کمی پژوهش‌ها در یک حوزه، از روش فراتحلیل استفاده شده است. از آنجاکه غالب پژوهش‌های اولیه در این حوزه از نوع همبستگی و معدودی آزمایشی و علی-مقایسه‌ای بودند، از یک شاخص اندازه اثر از نوع r و مشخصاً از ضریب همبستگی پیرسون به عنوان شاخص اندازه اثر استفاده شد. کوهن^۱ (۱۹۸۸) یک طبقه‌بندی کلی تفسیری برای اهمیت اندازه اثر ارائه داده است که برای اندازه اثرهای r ، مقادیر $۰/۱$ ، $۰/۳$ و $۰/۵$ به ترتیب نشانگر اندازه‌های اثر کوچک، متوسط و بزرگ هستند.

واحد تحلیل در فراتحلیل، یافته‌های کمی پژوهش‌های دیگر است؛ بنابراین جامعه آماری این فراتحلیل، مقاله‌های علمی و پایان‌نامه‌های در دسترس مرتبط با رابطه شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی در پایگاه‌های اطلاعاتی SID, MAGIRAN, NOORMAGS, CIVILICA و IRANDOC است که تا خرداد ماه ۱۴۰۳ بر اساس کلیدواژه‌ها و ملاک‌های ورود تعریفی در جستجوها بازیابی شدند. در این فراتحلیل، به منظور انتخاب پژوهش‌های اولیه، ابتدا کلیدواژه‌های معتبر بر اساس مرور پیشینه پژوهشی به منظور استفاده در جستجوهای اولیه تعیین شدند. برای این فراتحلیل کلیدواژه‌های رشد اجتماعی، سازگاری اجتماعی، سرمایه اجتماعی، مهارت اجتماعی، حمایت اجتماعی، پیشرفت تحصیلی و عملکرد تحصیلی انتخاب شد. پس از انتخاب اولیه پژوهش‌ها بر اساس یک مجموعه ملاک ورود این پژوهش‌های اولیه برای تحلیل به فراتحلیل وارد شدند. ملاک‌های ورود عبارت بودند از: تحقیقاتی که از لحاظ متغیرهای پیشایند و برون داد به ترتیب مربوط به شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی باشد؛ پژوهش‌های چاپ شده بین سال‌های ۱۳۸۰ تا پایان بهار ۱۴۰۳ که در پایگاه‌های تعریف شده نمایه شده باشند؛ پژوهش‌هایی که با همبستگی، آزمایشی یا علی-مقایسه‌ای انجام شده باشند؛ پژوهش‌ها باید به صورت مقاله یا پایان‌نامه تمام متن از طریق آنلاین در دسترس بوده باشند. پس از

ورود تعدادی از تحقیقات بر اساس ملاک‌های خروج از ادامه تحلیل خارج شدند که عبارت بودند از: پژوهش‌هایی که یکی از اطلاعات لازم برای محاسبه اندازه اثر را گزارش نکرده باشند؛ مقالاتی که برگرفته از پایان‌نامه‌ها باشند و اطلاعات آن‌ها دوباره جمع‌آوری شده باشد؛ پژوهش‌هایی که از کفایت لازم برخوردار نباشند یا دارای ضعف‌های روش‌شناختی جدی باشند. مراحل انجام این جستجوها و انتخاب مطالعات مناسب برای فراتحلیل، در نمودار پریسما شکل ۱ با وضوح بیشتری نشان داده شده است. همانطور که ملاحظه می‌شود ۴۲ مطالعه جهت تحلیل مناسب تشخیص داده شد.

شکل ۱: نمودار پریسما فرایند انتخاب مطالعات اولیه

گرفت و پس از اطمینان از رعایت ملاک‌های ورود و لحاظ کیفیت روش‌شناختی، وارد فراتحلیل شدند. همچنین در این بخش پژوهش‌هایی که دارای شواهد متقنی از دستکاری نتایج بودند (برای مثال ناهمخوانی ارقام بخش‌های مختلف جدول‌های آماری یا ناهمخوانی تعداد افراد با درجات آزادی) کنار گذاشته شدند. در جدول شماره ۱ مشخصات پژوهش‌های اولیه وارد شده، ارائه شده است.

در این پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات از چک‌لیست مشخصات تحقیقات اولیه مصرآبادی (۱۳۹۵) استفاده شد. از این فرم برای ثبت اطلاعات پژوهش‌های اولیه در فراتحلیل‌ها استفاده می‌شود که شامل سه بخش برای ورود اطلاعات کتاب‌شناسی، روش‌شناسی و داده‌های مورد نیاز برای محاسبه اندازه اثر است. کیفیت پژوهش‌های اولیه توسط فراتحلیل‌گر و تیم علمی فراتحلیل مورد بررسی قرار

جدول ۱: مشخصات پژوهش‌های اولیه وارد شده در فراتحلیل

پژوهشگر(ان)	حجم نمونه	همبستگی	نوع شاخص	پژوهشگر(ان)	حجم نمونه	همبستگی	نوع شاخص
زارعی (۱۳۹۶)	۶۵۰	۰/۴۵	مهارت	خدایاری فرد رحیمی‌نژاد (۱۳۸۶)	۶۲۵	-۰/۰۸	سازگاری
بابازاده رسول‌زاده (۱۳۹۴)	۳۸۰	۰/۷۶	سرمایه	رافعی (۱۳۹۱)	۲۰۰	۰/۱۶	سازگاری
لیوارجانی غفاری (۱۳۸۹)	۳۸۵	۰/۰۴	مهارت	امینی (۱۳۹۷)	۳۰۰	۰/۲	سرمایه
قمری (۱۳۹۲)	۳۰۷	۰/۱۶	سرمایه	فراهانی (۱۳۹۷)	۳۵۵	۰/۵۴	سازگاری
ابطحی ندری (۱۳۹۰)	۲۰۲	۰/۵۲	سازگاری	عبدالملکی (۱۳۸۸)	۸۹۷	۰/۵۴	سرمایه
ذبیحی نیوشا منصوری (۱۳۹۱)	۳۲۶	۰/۲۱	سرمایه	مکی پور (۱۳۹۹)	۲۴۰	۰/۰۷	حمایت
یارمحمدیان مولوی (۱۳۸۲)	۱۳۹	۰/۵۶	سازگاری	مکی پور (۱۳۹۹)	۲۴۰	۰/۰۴	مهارت
نریمانی امینی برهمند (۱۳۸۶)	۲۱۰	۰/۱۲	مهارت	مکی پور (۱۳۹۹)	۲۴۰	۰/۰۴	سازگاری
رحمتی غفاری (۱۳۹۴)	۳۰۰	۰/۵۳	سرمایه	موسیوند بگیان (۱۳۹۹)	۳۸۴	۰/۳۵	حمایت

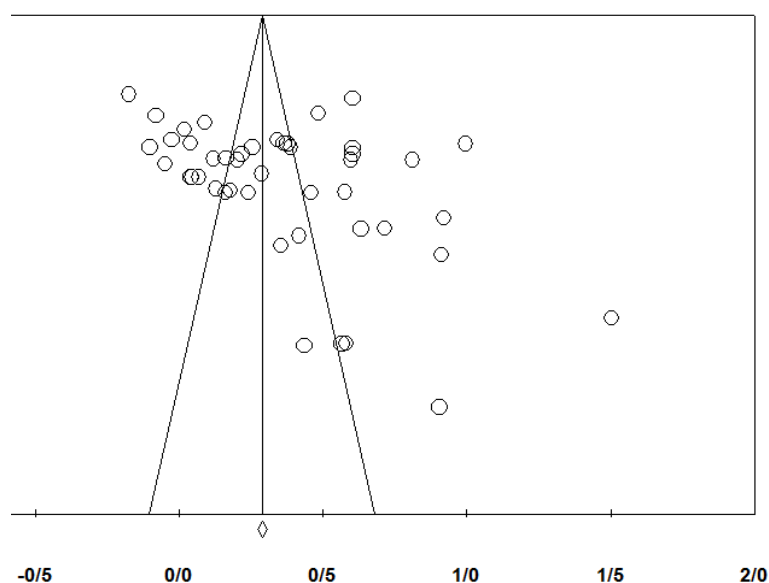
حمایت	۰/۲۳	۲۰۰	پورسید متولی پورسید(۱۳۹۴)	حمایت	۰/۳۷	۳۶۰	احراری نجفی محمدی(۱۳۹۷)
سازگاری	۰/۴۱	۶۰	صابری صابری بلوچی(۱۴۰۱)	سرمایه	۰/۳۳	۴۰۵	کیامرثی مومنی(۱۳۹۲)
سرمایه	-۰/۰۴	۲۸۵	نوربخش(۱۳۹۴)	سرمایه	۰/۷۲	۱۵۴	شیری خوش مرام (۱۳۹۳)
مهارت	۰/۴۳	۲۰۰	علیخانی شیخ پوریزدان(۱۳۹۵)	مهارت	۰/۲۸	۲۵۰	جنگی افروز سنگانی(۱۳۹۸)
مهارت	۰/۵۲	۵۰	سلیمانی(۱۳۸۵)	مهارت	۰/۳۴	۱۲۰	حجازی صبحی(۱۳۹۰)
سازگاری	۰/۵۱	۵۰	سلیمانی(۱۳۸۵)	مهارت	۰/۶۱	۱۴۰	محمدی مجتهدزاده(۱۳۹۸)
سازگاری	-۰/۰۲	۴۰۰	پیوسته گر محرمزاده (۱۳۹۵)	سازگاری	-۰/۱۰	۳۶۰	تمنایی فر رضایی حدادی(۱۳۹۸)
سازگاری	۰/۷۱	۳۰	جمالی پاقله جدیدی(۱۳۹۳)	مهارت	۰/۰۹	۵۴۰	محمدی رضایی(۱۳۹۷)
سازگاری	۰/۱۱	۳۰۰	نیسی سپهوندی(۱۳۸۵)	حمایت	۰/۶۷	۳۰۰	مرادی یخچالی مروتی(۱۳۹۴)
مهارت	-۰/۱۷	۹۸۱	قمری خشنودنیای(۱۳۹۵)	سرمایه	۰/۵۴	۳۲۶	کردی غضنفری(۱۳۹۴)
سازگاری	۰/۳۹	۱۱۸	رضایی پور جباری(۱۳۹۸)	سرمایه	۰/۳۶	۳۸۰	علمی دیداری(۱۳۹۵)
حمایت	۰/۷۲	۸۰	ابوالقاسمی جمالویی(۱۳۹۰)	حمایت	۰/۰۲	۴۸۰	سیدصالحی یونسی(۱۳۹۴)
سازگاری	۰/۱۷	۲۰۰	توکی(۱۳۹۱)	حمایت	۰/۲۵	۳۶۰	بردبار رضویه(۱۳۸۳)

کوچک ناپایدار و غیرقابل اعتماد هستند (مصر آبادی، ۱۴۰۲).

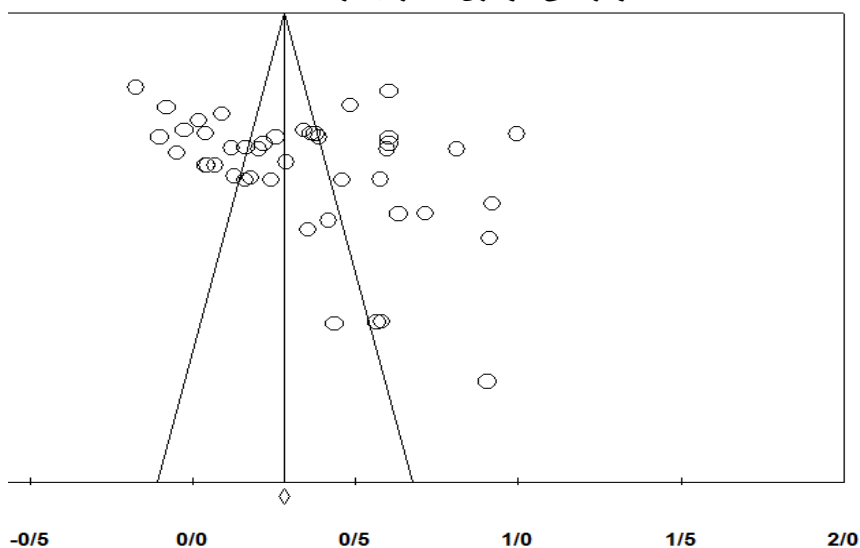
یکی از پیش فرض های فراتحلیل نبود سوگیری انتشار^۱ است که به چاپ نشدن تحقیقات مرتبط با موضوع فراتحلیل که یافته های غیرمعنی دار یا ناهم سو با نتایج تحقیقات پیشین دارد، اشاره می کند (مصر آبادی، ۱۳۹۵). در این فراتحلیل برای بررسی سوگیری انتشار که به تحلیل حساسیت مشهور است، از یک شیوه گرافیکی (نمودار قیفی) و از یک شاخص آماری (تعداد امن از تخریب) استفاده شد.

یافته های پژوهش

در میان پژوهش های اولیه وارد شده در فراتحلیل، مقادیر همبستگی بین دو متغیر در دامنه ای از ۰/۰۱ تا ۰/۷۱ پراکنده شده اند. در تعدادی از مطالعات از حجم نمونه های کوچک (زیر ۱۰۰ نفر) استفاده شده است که بر طبق نظر صاحب نظران، همبستگی ها در مطالعات نمونه های با حجم

شکل ۱: نمودار کیفی سوگیری انتشار قبل از تحلیل حساسیت

شکل ۲: نمودار کیفی سوگیری انتشار بعد از تحلیل حساسیت

اثر غیر معنی‌دار به فراتحلیل، اندازه اثر ترکیبی محاسبه شده غیر معنی‌دار می‌شود.

شکل ۱ نمودار کیفی برای بررسی سوگیری انتشار قبل از تحلیل حساسیت را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود در شکل ۱ یک اندازه اثر نامتعرف در سمت راست قرار دارد که موجب نامتقارن شدن شکل شده است. شکل ۲ نمودار کیفی بعد از تحلیل حساسیت نشان می‌دهد. این نمودار بعد از حذف یک اندازه اثر نامتعرف و پرت به دست آمده است که نسبت به شکل ۱ متقارن‌تر است. همچنین بر اساس شاخص تعداد امن از تخریب پس از ورود ۳۵ اندازه

جدول ۲: اندازه‌های اثر ترکیبی اثرات ثابت و تصادفی مربوط به رابطه بین شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی

مدل	تعداد اندازه اثر	اندازه اثر ترکیبی	خطای معیار	فاصله اطمینان ۹۵٪		مقدار Z	مقدار P
				حد پایین	حد بالا		
ثابت	۴۲	۰/۲۷	۰/۰۲۴	۰/۲۶	۰/۲۹	۳۲/۰۴۱	۰/۰۰۱
تصادفی	۴۲	۰/۳۳	۰/۰۲۴	۰/۲۴	۰/۴۱	۷/۰۳۶	۰/۰۰۱

مشاهده می‌شود که میانگین اندازه اثر کلی مطالعات انجام‌شده در این فراتحلیل برای مدل ثابت برابر با ۰/۲۷ و برای مدل تصادفی برابر با ۰/۳۳ به دست آمد که در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار هستند.

جدول ۲ اندازه‌های اثر ترکیبی اثرات ثابت و تصادفی مربوط به رابطه بین شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی را نشان می‌دهد. در این جدول اندازه اثر ترکیبی یا خلاصه بر اساس مدل‌های ثابت و تصادفی ۴۲ اندازه اثر

جدول ۳: شاخص‌های ناهمگنی اندازه اثر در بین تحقیقات اولیه

Q کوکرن	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	مجذور I
---------	------------	---------------	---------

۹۶/۶۱۳	۰/۰۰۱	۴۱	۱۲۱۰/۴۵۳
--------	-------	----	----------

متغیر وابسته اثرگذار هستند و پراکندگی بین اندازه اثر مطالعات فقط ناشی از خطای نمونه‌گیری نیست با توجه به ناهمگنی بالا در اندازه‌های اثر، مدل تصادفی به‌عنوان مدل فراتحلیل انتخاب شد و اندازه اثر ترکیبی ۰/۳۳ در نظر گرفته شد. با توجه به اینکه اندازه‌های اثر ناهمگون هستند، گام بعدی جست‌وجوی متغیرهای تعدیل‌کننده است که می‌توانند تغییرپذیری اندازه‌های اثر را تبیین کنند. به همین منظور در گام اول، انواع شاخص‌های رشد اجتماعی به‌عنوان متغیر تعدیل‌کننده در نظر گرفته شد که اندازه‌های اثر به تفکیک شاخص‌ها در جدول ۴ ارائه شده است. همان‌گونه که مشخص است اندازه اثر خلاصه سرمایه اجتماعی بالاتر از سایر شاخص‌ها و مهارت اجتماعی پائین‌تر از سایر شاخص‌ها است.

جدول ۳ شاخص‌های ناهمگنی اندازه اثر در بین تحقیقات اولیه را نشان می‌دهد. جهت بررسی ناهمگنی از آزمون مجذور Q و شاخص I استفاده شد. مقدار آزمون مجذور Q با درجه آزادی ۴۳ برابر با ۱۲۱۰/۴۵۳ و در سطح ۰/۰۰۱ معنادار است. بنابراین فرض صفر مبنی بر ناهمگنی مطالعات تأیید می‌شود. با توجه به تأثیرپذیری شاخص Q از حجم نمونه، لازم است از شاخصی استفاده شود که مقدار ناهمگنی را بدون تأثیر از حجم نمونه نشان دهد. این آماره، مجذور I است (هیگنز و تامسون^۱، ۲۰۰۲). بر این اساس مجذور I نیز در این پژوهش محاسبه شد که مقدار آن نیز ۹۶/۶۱۳ به دست آمد که طبق شاخص هیگنز و همکاران (۲۰۰۲). این مقدار نشانگر ناهمگنی بالا در مطالعات است و به این امر اشاره دارد که متغیرهای دیگری نیز وجود دارند که بر

جدول ۴: اندازه اثر ترکیبی بر اساس انواع شاخص‌های رشد اجتماعی

شاخص اجتماعی	تعداد مطالعات	اندازه اثر ترکیبی	خطای معیار	فاصله اطمینان ۰/۹۵		مقدار Z	مقدار p	مقدار Q
				حد پایین	حد بالا			
حمایت	۷	۰/۳۰	۰/۰۴	۰/۱۱	۰/۴۶	۳/۱۱	۰/۰۰۱	۱۳۳/۲۰
مهارت	۱۱	۰/۲۶	۰/۰۵	۰/۰۹	۰/۴۱	۳/۰۱	۰/۰۰۱	۲۶۹/۳۹
سرمایه	۱۱	۰/۴۲	۰/۰۴	۰/۲۷	۰/۵۶	۵/۰۲	۰/۰۰۱	۳۱۷/۴۱
سازگاری	۱۳	۰/۳۱	۰/۰۵	۰/۱۴	۰/۴۵	۳/۶۵	۰/۰۰۱	۲۵۷/۶۱
درون گروهی								۹۷۷/۶۱
بین گروهی								۲۳۲/۸۵
کل	۴۲							۱۲۱۰/۴۵

متغیرهای وابسته ارائه شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود اندازه اثر ترکیبی در پژوهش‌هایی که معدل کل تحصیلی را به عنوان متغیر وابسته داشته‌اند کوچک‌تر از اندازه اثر ترکیبی پژوهش‌هایی است که معدل دروس ریاضی و ادبیات را برای متغیر وابسته در نظر گرفته‌اند.

گام بعدی در جست‌وجوی متغیرهای تعدیل‌کننده، بررسی نقش متغیرهای وابسته در پژوهش‌هایی است که به بررسی رابطه بین شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی پرداخته بودند. در جدول ۵ اندازه‌های اثر به تفکیک

جدول ۵: اندازه اثر ترکیبی رابطه بین شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی به تفکیک متغیرهای وابسته

متغیر وابسته	تعداد مطالعات	اندازه اثر ترکیبی	خطای معیار	فاصله اطمینان ۰/۹۵		مقدار Z	مقدار p	مقدار Q
				حد پایین	حد بالا			

ریاضی و ادبیات	۲	۰/۵۳	۰/۰۲	۰/۳۹	۰/۶۵	۶/۳۶	۰/۰۰۱	۰/۰۱
معدل کل	۴۰	۰/۳۲	۰/۰۲	۰/۲۳	۰/۴۰	۶/۶۵	۰/۰۰۱	۱۱۹۹/۱۲
درون گروهی								۱۱۹۹/۱۳
بین گروهی								۱۱/۳۲
کل	۴۲							۱۲۱۰/۴۵

را به تفکیک مدرسه و دانشگاه ارایه شده است. همان گونه که مشاهده می‌شود اندازه اثر ترکیبی مطالعات انجام شده در مدرسه اندکی بیشتر از مطالعات انجام شده در دانشگاه است.

در ادامه برای بررسی نقش متغیرهای تعدیل کننده به بررسی شاخص اندازه اثر ترکیبی بین پژوهش‌های انجام شده در مدرسه و دانشگاه می‌پردازیم. در جدول ۶ اندازه اثر ترکیبی رابطه بین شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی

جدول ۶: اندازه اثر ترکیبی رابطه بین شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی به تفکیک مدرسه و دانشگاه									
محل پژوهش	انجام	تعداد مطالعات	اندازه اثر ترکیبی	خطای معیار		فاصله اطمینان ۰/۹۵		مقدار Z	مقدار p
				حد پایین	حد بالا	حد پایین	حد بالا		
مدرسه	۳۰	۰/۳۴	۰/۰۳	۰/۲۴	۰/۴۴	۰/۲۰	۶/۲۰	۰/۰۰۱	
دانشگاه	۱۲	۰/۲۸	۰/۰۴	۰/۱۱	۰/۴۴	۳/۲۲	۰/۲۲	۰/۰۰۱	

مشاهده می‌شود اندازه اثر ترکیبی در پژوهش‌هایی که آزمودنی‌های پسر داشته‌اند اندکی بزرگ‌تر از اندازه اثر ترکیبی پژوهش‌های دارای آزمودنی‌های دختر است.

گام بعدی در جست‌وجوی متغیرهای تعدیل کننده بررسی نقش جنسیت آزمودنی‌ها در پژوهش‌هایی است که به بررسی رابطه بین شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی پرداخته بودند. در جدول ۷ اندازه‌های اثر به تفکیک جنسیت آزمودنی‌ها ارائه شده است. همان گونه که

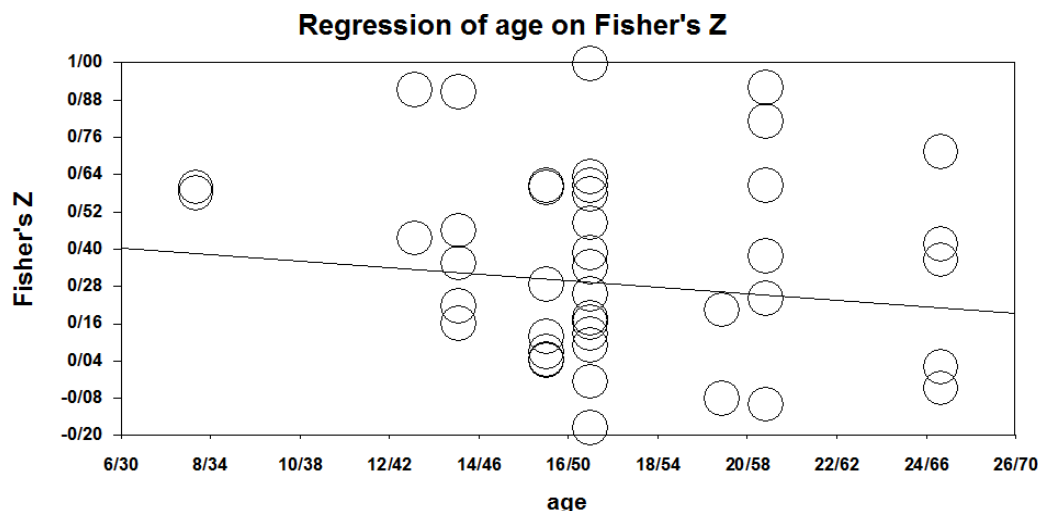
جدول ۷: اندازه اثر ترکیبی رابطه بین شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی در بین آزمودنی‌ها با جنسیت‌های مختلف							
جنسیت آزمودنی‌ها	تعداد مطالعات	اندازه اثر ترکیبی	خطای معیار	فاصله اطمینان ۰/۹۵		مقدار Z	مقدار p
				حد بالا	حد پایین		
پسر	۴	۰/۴۰	۰/۰۶	۰/۱۶	۰/۵۹	۳/۱۵	۰/۰۰۱
دختر	۱۳	۰/۴۰	۰/۰۴	۰/۲۶	۰/۵۲	۵/۲۱	۰/۰۰۱
هر دو جنس	۲۵	۰/۲۸	۰/۰۳	۰/۱۶	۰/۳۸	۴/۶۲	۰/۰۰۱

عمودی اندازه‌های اثر و در محور افقی سن آزمودنی‌ها در پژوهش‌های اولیه نشان داده شده است. بر اساس این شکل بین سن آزمودنی‌ها و اندازه‌های یک شیب کمی منفی وجود دارد که با افزایش سن آزمودنی‌ها، از میزان اندازه‌های اثر در مطالعات اولیه کاسته می‌شود. مقدار ضریب رگرسیون استاندارد نشده در این موقعیت برابر با $-۰/۰۱$ و مقدار

همچنین برای تبیین ناهمگنی در اندازه‌های اثر اولیه از سن آزمودنی‌ها به عنوان یک متغیرهای تعدیل کننده کمی استفاده شد. برای بررسی نقش سن در اندازه‌های اثر اولیه از یک فرا رگرسیون استفاده شد. در شکل ۳ خط رگرسیون و نمودار پراکنش اندازه‌های اثر اولیه ارائه شده است که در محور

پایین‌تر رابطه بزرگتری بین رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی وجود دارد.

معنی‌دار است ($P < 0/001$). هرچند مقدار ضریب رگرسیون بسیار اندک است ولی می‌توان گفت که در سنین

شکل ۳: نمودار پراکنش و خط رگرسیون برای رابطه بین سن آزمودنی‌ها و اندازه‌های اثر

تحصیلی نشان داد که بیشترین اندازه اثر به ترتیب مربوط به شاخص‌های سرمایه اجتماعی، حمایت اجتماعی، سازگاری اجتماعی و مهارت اجتماعی می‌باشد. این نتایج نشان می‌دهند که متغیرهای سرمایه اجتماعی و حمایت اجتماعی پیش‌بینی‌کننده‌های بهتری برای پیشرفت تحصیلی در پژوهش‌های انجام گرفته در داخل کشور می‌باشند. بر این اساس می‌توان گفت افرادی که دارای سرمایه اجتماعی و حمایت اجتماعی بالاتری باشند از عملکرد تحصیلی بهتری در محیط‌های آموزشی برخوردارند.

در زمینه پژوهش حاضر مطالعه فراتحلیلی صورت نگرفته است. با این حال با توجه به یافته پژوهش حاضر و یافته سایر پژوهش‌گران مبنی بر رابطه شاخص‌های رشد اجتماعی با پیشرفت تحصیلی می‌توان گفت که وجود شاخص‌های اجتماعی همچون سرمایه اجتماعی، حمایت اجتماعی، سازگاری اجتماعی و مهارت‌های اجتماعی می‌تواند در پیشرفت تحصیلی و افزایش سطح عملکرد تحصیلی تأثیرگذار باشد. مارتینز^۱ و همکاران (۲۰۲۴)، آن، یو و شی^۲ (۲۰۲۲)، لی و سیمپکینز^۳ (۲۰۲۱) و چوئه^۴ (۲۰۲۰) با بررسی حمایت اجتماعی در ابعاد مختلف به این نتیجه دست یافتند که با بهبود حمایت اجتماعی می‌توان نوجوانان را در مواجهه

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پژوهش حاضر با هدف فراتحلیل پژوهش‌های انجام گرفته در حوزه رابطه شاخص‌های رشد اجتماعی با پیشرفت تحصیلی در جامعه ایرانی انجام گرفت، تا ضمن ترکیب یافته‌های متفاوت مطالعات موجود، امکان دستیابی به نتایج دقیق‌تر در این حوزه فراهم شود. جستجو در ادبیات پژوهشی مربوط به شاخص‌های رشد اجتماعی پژوهشگر را به وجود رابطه نسبتاً گسترده این شاخص‌ها با پیشرفت تحصیلی رهنمون می‌سازد. با نگاهی به این پیشینه پژوهشی لزوم توجه بیشتر به این شاخص‌ها و قرار دادن آنها در اولویت آموزشی از عوامل اثرگذار در جهت دستیابی به عملکرد تحصیلی مناسب در عرصه آموزش بیش از پیش نمایان می‌شود. نتایج حاصل از این فراتحلیل نشان داد که اندازه اثر ترکیبی شاخص‌های رشد اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دارای اندازه اثر متوسطی است. بر اساس یافته‌های پژوهش‌های اولیه و با توجه به معیار کوهن شاخص‌های اجتماعی نقش بالایی را در تبیین واریانس پیشرفت تحصیلی ایفا می‌نمایند. نتایج مربوط به تحلیل اندازه‌های اثر ترکیبی انواع شاخص‌های رشد اجتماعی با پیشرفت

3. Lee & Simpkins

4. Choe

1. Martínez

2. An, Yu & Xi

و بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان شود. آموزش به شیوه سازنده‌گرایی و تشویق دانش‌آموزان برای یادگیری مشارکتی و فاصله گرفتن از شیوه سنتی یادگیری موجب علاقه‌مندی به مدرسه و درس (صفری، عابدینی و حیدری، ۱۴۰۲) و بهبود مهارت‌های اجتماعی به واسطه یادگیری مشارکتی است. کودکان و نوجوانان دارای مهارت اجتماعی خوب قادر به ایجاد پیوندهای عاطفی با دیگران هستند و علاقه بیشتری به مدرسه دارند و از لحاظ عملکرد تحصیلی و سازگاری اجتماعی نسبت به کسانی که فاقد این مهارت‌ها هستند در وضعیت بهتری قرار دارند. طبق نظریه ویگوتسکی^۳ (۱۹۷۸)، رشد اجتماعی در گرو تعامل با دیگران است، تعاملی که باعث افزایش اطلاعات و عملکردهای ذهنی پیچیده‌تر از طریق ارتباطات اجتماعی در کودک می‌شود و در نهایت رشد اجتماعی باعث سازگاری هر چه بیشتر و پیشرفت شغلی، تحصیلی و اجتماعی در آینده او می‌شود. همچنین برونفن‌برنر^۴ (۱۹۹۵) با تاکید بر نظریه ویگوتسکی عنوان می‌کند که رشد اجتماعی کودک از طریق فرایندهای تعاملی پیچیده نظامی از روابط که شامل خانواده و جامعه است به وجود می‌آید. هماهنگی میان سطوح مختلف فردی، خانوادگی، مدرسه و اجتماع زمینه ساز دگرگونی و رشد اجتماعی کودک است. با نگرشی ژرف نسبت به عوامل اجتماعی می‌توان در فرایند آموزش و یادگیری، یادگیرندگانی تربیت کرد که ضمن پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی، با محیط اجتماعی خود نیز تعامل سازنده برقرار سازند (گراوند و همکاران، ۱۴۰۲).

بخش دیگری از یافته‌های فراتحلیل نشان داد که در اندازه‌های اثر اولیه ناهمگنی بزرگی مشهود است. برای تبیین ناهمگنی، یک مجموعه از تحلیل‌های تکمیلی بر روی متغیرهای تعدیل‌کننده، متغیر وابسته، محل انجام پژوهش، جنسیت و سن آزمودنی‌ها در تحقیقات اولیه انجام شد. نتایج نشان داد که سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از متغیرهای تعدیل‌کننده رشد اجتماعی دارای بیشترین اندازه اثر بود و بعد از آن حمایت قرار داشت و سازگاری و مهارت

با چالش‌ها حمایت کرد و سازگاری بیشتر در سیستم آموزشی و پتانسیل برای پیشرفت تحصیلی در آنان را فراهم کرد. ینگلی ملکی، کلانترکوشه و ملکی‌تبار (۲۰۱۵) و لطف اله زاده (۱۳۹۱) در مطالعات خود به بررسی سازگاری اجتماعی و سازگاری تحصیلی می‌پردازند و به این نتیجه می‌رسند که سازگاری اجتماعی با پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری دارد. نتایج آنها نشان داد که به هر میزان که افراد سازگاری بیشتری داشته باشند توانایی‌های بیشتری در اداره زندگی و همچنین در پیشبرد اهداف خود خواهند داشت و بدین ترتیب بر رشد مهارت‌های اجتماعی تاکید می‌ورزند. شارما، گوسوامی و گوپتا^۱ (۲۰۱۶) به رابطه بین مهارت‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی اشاره کرده‌اند، آروکیا و هما^۲ (۲۰۲۴) مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی را در مشکلات یادگیری و رفتاری مؤثر می‌دانند، و نشان دادند کسانی که تحت آموزش‌های زود هنگام مهارت‌های اجتماعی قرار گرفتند، از لحاظ پیشرفت تحصیلی موفقیت بهتری کسب کردند. یادگیری مهارت‌های اجتماعی رفتارهای برهم زننده نظم را تا حدودی زیادی کاهش می‌دهد، احساسات مثبت دانش‌آموختگان نسبت به خود و اطرافیان را افزایش می‌دهد، تنش‌ها و پرخاش‌گری را کاهش می‌دهد و در نهایت موجب بهبود عملکرد تحصیلی می‌شود (اشرف‌زاده و همکاران، ۱۴۰۲). مطالعات مومنی و همکاران (۲۰۱۲) و باری و همکاران (۲۰۱۳) نشان داد آموزش در مهارت‌های اجتماعی تأثیر مثبتی بر افزایش صلاحیت اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان ناتوان یادگیری دارد. همچنین آموزش مهارت‌های اجتماعی سبب کاهش اضطراب، افزایش فعالیت‌های اجتماعی، بهبود حرمت خود و استفاده از راهبردهای مقابله‌ای مناسب می‌گردد. آنها در بررسی آموزش مهارت‌های اجتماعی و مدیریت خود روی رفتارهای ناسازگار و عملکرد تحصیلی نشان دادند مهارت‌های اجتماعی مناسب می‌تواند نقش مهمی در یکپارچگی دانش‌آموزان در زمینه مدرسه بازی کند و باعث ایجاد مهارت‌های ارتباطی مناسب، افزایش مهارت‌های شناختی

3. Vygotsky
4. Bronfenbrenner

1. Sharma, Goswami & Gupta
2. Arockia & Hema

مدرسه و در میان هم‌سالان می‌شود. به طور دقیق‌تر بهبود شاخص‌های رشد اجتماعی یک راهبرد اثربخش برای پیشرفت تحصیلی است که با تمرکز بر آنها می‌توان پیشرفت و رشد در سایر امور را ملاحظه کرد.

با توجه به یافته‌ها و بررسی پژوهش‌های مختلف می‌توان گفت که رشد اجتماعی و شاخص‌های آن را باید به صورت مجموعه‌ای از مهارت‌ها در نظر گرفت که قابلیت این را دارند که در مراکز تعلیم و تربیت آموخته شوند. مداخلات آموزشی در این زمینه باعث به وجود آمدن بستری برای تعامل صحیح و موثر، در نتیجه یادگیری موثر و دستیابی به اهداف آموزشی است. انجام پژوهش در مورد متغیرهای تعدیل‌کننده و بررسی آنها به صورت دقیق‌تر می‌تواند یاری‌کننده مراکز آموزشی باشد. این فراتحلیل دارای محدودیت‌هایی بود که در تعمیم نتایج حاصل باید مورد توجه قرار گیرد. محدود بودن جامعه آماری، کامل نبودن و مبهم بودن گزارشات تعدادی از مطالعات و وجود اشتباهاتی در نتایج از آن جمله اند.

منابع

- Ahrari, E., Najafi, M., & Mohammadifar, M. A. (2018). The Relation of Emotional Intelligence and Academic Achievement: The Mediating Role of Self-Esteem and Social Support. *Journal of Educational Psychology Studies*, 15(30), 1-28. doi: 10.22111/jeps.2018.3617 (in Persian)
- Akpan, M., U. Ojinnaka, N., C. & Ekanem, E. (2010). "Behavioral problems among school children in Nigeria". *South Africa Journal of Pediatrics*, 16(2): 50-55. <https://doi.org/10.4102/sajpsychiatry.v16i2.220>
- An, F., Yu, J., & Xi, L. (2022). Relations between perceived teacher support and academic achievement: Positive emotions and learning engagement as mediators. *Current Psychology*, 1-11. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03668-w>

در ردیف‌های بعدی قرار داشتند. با بررسی پیشینه مشاهده شد که اورانیه، ایزیه و احمد^۱ (۲۰۱۶) در مطالعه خود به بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانشجویان کارشناسی پرداخت و به این نتیجه رسید که سرمایه اجتماعی بر جنبه‌های فراتر از عملکرد تحصیلی همچون جنبه‌های دیگری از زندگی دانش‌آموختگان تاثیرگذار است. بانو و ناسیر^۲ (۲۰۱۴) نیز در گزارش خود به تاثیر مثبت و معنادار سازگاری تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی تاکید کردند. نتایج نشان داد پژوهش‌هایی که معدل دروس ریاضی و فارسی را به جای معدل کل تحصیلی به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته‌اند دارای اندازه اثر بیشتری می‌باشند. همچنین در بررسی انجام پژوهش در مدرسه و دانشگاه، اندازه اثر به دست آمده حاکی از نبود تفاوت بارزی در این مورد بود. در ارتباط با جنسیت نیز مشخص شد که اندازه اثر خلاصه رابطه بین شاخص‌های رشد اجتماعی و پیشرفت تحصیلی در مردان اندکی بالاتر از زنان است. همچنین بر اساس بخشی از یافته‌های این فراتحلیل می‌توان نتیجه گرفت که با افزایش سن آزمودنی‌ها اندازه‌های اثر رابطه بین دو متغیر مذکور افزایش می‌یابد. مقبول و همکاران^۳ (۲۰۲۰) در پژوهش خود به بررسی سن و جنس پرداخته و به این نتیجه رسیدند که زنان در درک و دریافت حمایت اجتماعی نسبت به مردان برتری داشته و سازگاری اجتماعی بالاتری را دارا می‌باشند. در زمینه سن نیز در راستای یافته‌های پژوهش حاضر افزایش سن را در رشد اجتماعی بیشتر، موثر ندانستند. ینگلی ملکی، کلانترکوشه و ملکی‌تبار^۴ (۲۰۱۵) نیز سازگاری دختران و پسران را متفاوت ارزیابی کردند.

در مجموع و در تبیین یافته‌های پژوهش باید توجه داشت که افراد دارای مهارت‌های اجتماعی رشدیافته در کسب سایر مهارت‌ها توانا تر می‌باشند و در ارتباطات اجتماعی و تعاملات موفق‌تر عمل می‌کنند و همانطور که شارما، گوسوامی و گوپتا^۵ (۲۰۱۶) اشاره می‌کنند رشد مهارت‌های اجتماعی کیفیت زندگی را با ایجاد روابط صمیمانه با سایر افراد افزایش می‌دهد که این امر به نوبه خود موجب سلامت روانی و جسمانی می‌شود که باعث سازگاری کودکان در

- <http://dx.doi.org/10.1016/j.soscij.2013.08.007>
- Choe, D. (2020). Parents' and adolescents' perceptions of parental support as predictors of adolescents' academic achievement and self-regulated learning. *Children and Youth Services Review*, 116, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105172>
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Fatehizadeh, M.A.S., Nasr Esfahani, A.R., & Fathi, F. (2005). A Qualitative Study on the High School" Performance in Developing Social Skills. *Journal of Psychology*, 9(2 (34)), 165-185. Sid. <https://sid.ir/paper/54403/en> [Persian]
- Gilbert, K.L., Quinn, S.C., Goodman, R.M., Butler, J., Wallace, J. (2013). A meta-analysis of social capital and health: a case for needed research. *J Health Psychol*, 18(11):1385-99. doi: 10.1177/1359105311435983.
- Gravand, Y., Omidian, M., Farhadi Rad, H., & Razavi, S. A. (2023). Explaining the Process of Socialization of Learning in the Experimental Sciences: A Qualitative Research. *Journal of Educational Sciences*, 30(2), 41-62. doi: 10.22055/edus.2022.39996.3333(in Persian)
- Hall, G. E., & DiPerna, J. C. (2017). Childhood social skills as predictors of middle school academic adjustment. *The Journal of Early Adolescence*, 37(6), 825-851. <https://doi.org/10.1177/0272431615624566>
- Hallahan, D.P., Lloyd, J.V., Kaufman, J.M., Weiss, M.P., & Martinez, E.A. (2022). *Learning Disorders* (translated by Hamid Alizadeh and colleagues) Arsbayan Publications. (in Persian)
- Harandi, T.F., Taghinasab, M.M., & Nayeri, T.D. (2017). The correlation of social support with mental health: A meta-analysis. *Electron Physician*, Arockia Selvi, A., & Hema, V. H. (2024). IMPACT OF EARLY INTERVENTIONAL TECHNIQUES ON CHILDREN WITH SLD IN SOCIAL SKILLS AND ACADEMIC ACHIEVEMENTS. In *Obstetrics and Gynaecology Forum* (Vol. 34, No. 3s, pp. 78-84).
- Ashrafzade, T., Mesrabadi, J., Yarigholi, B., & Sheikhalizade, S. (2023). Meta-analysis of the Impact of Cooperative Learning on Academic Performance. *Journal of Educational Sciences*, 30(2), 17-40. doi: 10.22055/edus.2023.43488.3448(in Persian)
- Bano, A., & Naseer, N. (2014). Social adjustment and academic achievement of primary graders. *Pakistan Journal of Social Sciences*, 34(1), 217-227. <https://pjss.bzu.edu.pk/index.php/pjss/article/view/237>
- Barry, M. M., Clarke, A. M., Jenkins, R. & Patel, V. (2013). A systematic review of the effectiveness of mental health promotion interventions for young people in low- and middle-income countries. *BMC Public Health*; 13:835-860. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-835>
- Beelmann, A., & Lösel, F. (2021). A Comprehensive Meta-Analysis of Randomized Evaluations of the Effect of Child Social Skills Training on Antisocial Development. *J Dev Life Course Criminology* 7, 41-65. <https://doi.org/10.1007/s40865-020-00142-8>
- Bronfenbrenner, U. (1995a). Developmental ecology through space and time: A future perspective. In P. Moen, G. H. Elder, Jr., & K. Luscher (Eds.), *Examining lives in context: Perspectives on the ecology of human development* (pp. 619-647). Washington, DC: American Psychological Association.
- Brown, T., C., Forsyth, C., J., & Berthelot, E. R. (2014). The mediating effect of civic community on social growth: The importance of reciprocity. *The Social Science Journal*. 51(2), 219-230.

- imbalanced data from cellular electron cryotomography. in 2019 International Joint Conference on Neural Networks (IJCNN), IEEE, pp. 1-8. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1908.09993>
- Macnamara, B. N., & Burgoyne, A. P. (2023). Do growth mindset interventions impact students' academic achievement? A systematic review and meta-analysis with recommendations for best practices. *Psychological Bulletin*, 149(3-4), 133-173. DOI:10.31234/osf.io/ba7pe
- Maqbool, H., Mahmood, D. K., Zaidi, S. M. I. H., Ajid, A., Javaid, Z. K., & Mazhar, R. (2021). The Predictive Role of Social Support in Social Adjustment and Academic Achievement among University Students. *Psychology and Education*, 58(5), 2745-2753.
- Martínez-López, Z., Moran, V. E., Mayo, M. E., Villar, E., & Tinajero, C. (2024). Perceived social support and its relationship with self-regulated learning, goal orientation self-management, and academic achievement. *European Journal of Psychology of Education*, 39(2), 813-835. <https://doi.org/10.1007/s10212-023-00752-y>
- Mesrabadi, J. (2016). Meta-Analysis, Concepts, Software & Reporting. Tabriz: Azarbaijan Shahid Madani University. (in Persian)
- Mesrabadi, J. (2023). Meta-Analysis, Concepts, Software & Reporting. Tabriz: Azarbaijan Shahid Madani University. (in Persian)
- Mohamadikarkani, A., Dortaj, F., & Kiamanesh, A. (2019). The Effectiveness of Social-Emotional Skills with YCDI on Behavioural Disorders and Academic Performance of female high school students of district 1 Tehran city. *Journal of Instruction and Evaluation*. 45(12), 133-150. 10.30495/jinev.2019.665921 (in Persian)
- Momeni, S., Barak, M., Kazemi, R., Abolghasemi, A., Babaei, M., Ezati, F. 25;9(9):5212-5222. DOI: <http://dx.doi.org/10.19082/5212>
- Higgins, J. P., & Thompson, S. G. (2002). Quantifying heterogeneity in a meta-analysis. *Statistics in medicine*, 21(11), 1539-1558. DOI: 10.1002/sim.1186
- Karimi Ziveh, M. (2012). Investigating the effectiveness of communication skills training on the social growth and social acceptance of male students in the first year of middle school in the 5th district of Tehran in the academic year of 1392-1393. Master's thesis, Allameh Tabatabai University. (in Persian)
- Kashefi Mamaghani, S., Arshad, M., Badri Gargari, R. (2020). The effect of emotional social learning program on improving academic achievement and reducing behavioral disorders in people with Conduct disorder, *Iranian Journal of Psychiatric Nursing*, 8(1), 10-18. magiran.com/p2129454 (in Persian)
- Kewalramani, S., Ahirwar, SH. (2018). Effect of Self-Efficacy, Happiness and Perceived Social Support on Academic Performance. *The International Journal of Indian Psychology*, Volume 6, Issue 1. DOI: 10.25215/0601.092
- Lee, G., & Simpkins, S. D. (2021). Ability self-concepts and parental support may protect adolescents when they experience low support from their math teachers. *Journal of Adolescence*, 88, 48-57. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2021.01.008>
- Liu, D., Ainsworth, S. E., & Baumeister, R. F. (2016). A meta-analysis of social networking online and social capital. *Review of General Psychology*, 20(4), 369-391. <https://doi.org/10.1037/gpr0000091>
- Lotfolahzadeh, R. (2011). Examining the relationship between emotional intelligence and academic achievement of second grade middle school students in Miandoab city, master's thesis, Azad University of Tabriz. (in Persian)
- Luo, Z., Zeng, X., Bao, Z., & Xu, M. (2019). Deep learning-based strategy for macromolecules classification with

- Verbree, A., R., Hornstra, L., Maas, L., & Wijngaards-de Meij, L. (2023). Conscientiousness as a predictor of the gender gap in academic achievement. *Research in higher education*, vol. 64, no. 3, pp. 451-472. <https://doi.org/10.1007/s11162-022-09716-5>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher mental process*. Cambridge, MA: Harward University Press.
- Wang, Q., & Mousavi, A. (2023). Which log variables significantly predict academic achievement? A systematic review and meta-analysis. *British Journal of Educational Technology: Journal of the Council for Educational Technology*, 54(1), 142-191. <https://doi.org/10.1111/bjet.13282>
- Wibrowski, C. R., Matthews, W. K., & Kitsantas, A. (2017). The role of a skills learning support program on first-generation college students' self-regulation, motivation, and academic achievement: A longitudinal study. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 19(3), 317-332. <https://doi.org/10.1177/1521025116629152>
- Xu, Z., Zhao, Y., Liew, J., Zhou, X., & Kogut, A. (2023). Synthesizing research evidence on selfregulated learning and academic achievement in online and blended learning environments: A scoping review. *Educational Research Review*, vol. 39, p. 100510. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2023.100510>
- Yengimolki, S., Kalantarkousheh, S. M., & Malekitabar, A. (2015). Self-concept, social adjustment and academic achievement of Persian students. *International Review of Social Sciences and Humanities*, 8(2), 50-60.
- Yu, J., Kreijkes, P., & Salmela-Aro, K. (2023). Interconnected trajectories of achievement goals, academic achievement, and well-being: Insights from an expanded goal framework. (2012). Study of the Effectiveness of Social Skills Training on Social and Emotional Competence among Students with Mathematics Learning Disorder. *Creative Education*, 3(8):1307-1322. DOI: 10.4236/ce.2012.38191
- Oranye, N.O., Ezeah, P. & Ahmad, N. Elements of Social Capital and Academic Performance of Undergraduate Students. *Soc Indic Res* 131, 305-319 (2017). <https://doi.org/10.1007/s11205-016-1249-x>
- Radmanesh, E., & Saadi pour, E. (2017). The influence of social skills training on motivation and educational progress of female high school students of Tehran. *Journal of School Psychology*, 6(2), 44-63. doi: 10.22098/jsp.2017.567. (in Persian)
- Ramzan, M., Bibi, R., & Khunsa, N. (2023). Unraveling the Link between Social Media Usage and Academic Achievement among ESL Learners: A Quantitative Analysis. *Global Educational Studies Review*, VIII, pp. 407-421. [https://doi.org/10.31703/gesr.2023\(VIII-II\).37](https://doi.org/10.31703/gesr.2023(VIII-II).37)
- Rezayi, S. (2017). Designing the social skills training program and investigating its effectiveness on social competence of children with High function autistic (HFA) and non-verbal learning disorder (NLD). *Journal of Learning Disabilities*, 6(4), 67-82. doi: 10.22098/jld.2017.557. (in Persian)
- Safari, M., Abedini Baltork, M., & Saffar Heidari, H. (2023). The Effect of Constructivist Teaching on Interest in Lessons, Academic Vitality and Enthusiasm for School. *Journal of Educational Sciences*, 30(2), 121-142. doi: 10.22055/edus.2024.43943.3466(in Persian)
- Sharma, R., Goswami, V., & Gupta, P. (2016). Social skills: Their impact on academic achievement and other aspects of life. *International journal for innovative research in multidisciplinary field*, 2(7), 219-224.

Learning and Individual Differences,
vol. 108, p. 102384. DOI:
10.1016/j.lindif.2023.102384

Zellweger, T. M., Chrisman, J. J., Chua, J. H.,
& Steier, L. P. (2019). Social structures,
social relationships, and family firms.
In: Sage Publications Sage CA: Los
Angeles, CA. DOI:
10.1177/1042258718792290